

## بسمه تعالی



۱۹۹۴

۱۳۸۵ / ۰۸ / ۰۶

### چرا در انتخابات شوراها شرکت می‌کنیم؟

در روزهای اخیر، چند تن از اعضای با سابقه نهضت آزادی ایران و دارای تجربه در مدیریت خدمات شهری و آشنا با وظایف شورای شهر برای دوره سوم انتخابات شورای شهر تهران نام نویسی کردند. در برخی از شهرهای دیگر کشور نیز، در راستای استراتژی تعیین شده، جمعی دیگر از اعضای نهضت آزادی ثبت‌نام کرده‌اند. باتوجه به فضای بسته سیاسی کشور و ابهاماتی که درباره آزادی و سلامت انتخابات و رد صلاحیت نامزدها وجود دارد، این سؤال مطرح شده است که چرا در چنین شرایطی نهضت آزادی ایران در انتخابات شوراها شرکت کرده است. علاوه بر این همزمانی انتخابات مجلس خبرگان رهبری با شوراها، در حالی که بسیاری مردم دلیلی برای شرکت در انتخابات خبرگان که مفهومی ندارد، نمی‌بینند، و شائبه سوء استفاده از حضور مردم در انتخابات شوراها برای افزایش آرای مربوط به مجلس خبرگان رهبری، محمل دیگری برای طرح این گونه پرسشها و اعتراضها در باره شرکت نهضت آزادی در انتخابات شوراها شده است. از این رو برای روشن شدن مبانی تحلیل و دلائل شرکت در انتخابات شوراها، توضیحات زیر را برای آگاهی بیشتر هموطنان عزیز عرضه می‌کنیم:

۱- یکی از مهم ترین راهکارها برای تحقق راهبرد اصلی مبارزات علنی، آرام و مسالمت‌آمیز- با هدف رویارویی با مظاهر استبداد و اقتدارگرایی، پیگیری برنامه اصلاحات و تأمین آزادی و دموکراسی - شرکت در انتخابات و حضور در پای صندوق‌های رأی گیری است. تحولات جهانی قرن اخیر در عرصه سیاسی، به‌ویژه در کشورهای جهان سوم، نشان می‌دهد که ابزارها و روشهای خشونت آمیز برای ابراز نظر، به تدریج به برگه‌های رأی یعنی روش دموکراتیک متحول شده است. تقویت این فرآیند مبارک یکی از وظایف و مأموریت‌های احزاب سیاسی معتقد به آزادی و دموکراسی است.

۲- یکی از مهمترین عناصر رسالت و مأموریت احزاب و گروههای سیاسی آگاهی‌دادن به مردم است. انتخابات فرصت مناسبی را برای برقراری یا افزایش ارتباط با مردم و انجام دادن این رسالت دینی و ملی فراهم

می کند. بسیاری از تحولات سیاسی در مقطع انتخابات پدید می آید. زیرا به رغم محدودیتهای معمول در فضای انتخابات، دیدگاههای گوناگون امکان ظهور و بروز پیدا می کنند و مردم امکان می یابند که با ارزیابی آنها واکنش نشان دهند. انتخابات دوم خرداد ۱۳۷۶ نمونه بارز این پدیده است. در آن انتخابات، با گسترش آگاهی مردم و زمینه هایی که از پیش فراهم شده بود سناریوی قطعی شده ای دگرگون گردید و دوران اصلاحات پا به عرصه سیاسی ایران گذارد. اتفاقاً، در سوم تیر ۱۳۸۴ نیز همین پدیده در راستای ورود جناح اقتدارگرا به قدرت در فضای تبلیغات دوران انتخابات پدید آمد و یک مجموعه ناشناخته سناریوی از پیش مشخص شده ای را به اجرا گذاشتند.

۳- شوراها بستر طبیعی و گسترده تربیت عمومی مردم برای تقویت فرآیند دموکراسی است. در انقلاب مشروطیت، در نهضت ملی و در انقلاب اسلامی ایران، تشکیل انجمن های بلدی، انجمن های ایالتی و ولایتی، انجمن های شهر و نهایتاً شوراها راهکار عملی آزادی خواهان ایران برای آموزش دموکراسی به مردم و زمینه سازی برای پیشبرد این فرآیند بوده است. اما، در هر یک از آن مقاطع و دوره ها، اقتدارگرایان با روشهای گوناگون مانع واگذاری اختیارات لازم به شوراها شده و از این نهاد مردمی برای حفظ و تداوم سلطه اقتدارگرایان شان استفاده ابزاری کرده اند. حضور فعالانه مردم در صحنه انتخابات شوراها می تواند از انحرافات جلوگیری کند و موجبات تقویت این نهادهای مدنی را فراهم سازد.

۴- پیگیری اجرای درست اصول قانون اساسی در مورد شوراها یکی از وظایف آزادی خواهان ایران است. در راستای مطالبات تاریخی ملت ایران - که در شعارهای انقلاب نیز تبلور داشت - اصول ششم و هفتم و نیز یکصدم تا یکصدوششم در فصل هفتم قانون اساسی تحقق این مطالبات را تضمین کرده است.

در اصول ششم و هفتم قانون اساسی، بر اداره امور کشور به اتکای آرای عمومی تصریح شده، نهاد شوراها در عرض نهادهای مجلس و رئیس جمهور قرار گرفته و بطور مشخص شوراها را از اختیار تصمیم گیری و اداره امور کشور یعنی دستیابی به بخشی از قدرت برخوردار کرده است. از سوی دیگر در اصل یکصدم حدود وظایف شوراها چنین مشخص شده است: « برای پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، عمرانی، بهداشتی، آموزشی و سایر امور رفاهی»، شوراها در سطوح روستا، بخش، شهر و استان تشکیل می شود و اعضای آنها را مردم همان محل انتخاب می کنند.

نخستین پیش نویس قانون شوراها در دولت موقت انقلاب با همکاری شهرداری تهران و وزارت کشور تهیه شد و به تصویب شورای انقلاب رسید. آیین نامه اجرائی آن نیز به همین ترتیب تدوین شد و مورد تصویب دولت موقت قرار گرفت. پس از تشکیل مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۶۰ نخستین قانون تشکیل شوراها به تصویب آن رسید و برای اجرا به دولت وقت ابلاغ شد. قانون یاد شده تا سال ۱۳۷۵ پنج بار بین وزارت کشور و مجلس های آن دوره رفت و برگشت کرد و هر بار از اختیارات شوراها کاسته شد، به گونه ای که شورا از جایگاه

طبیعی اش که در قانون اساسی پیش‌بینی شده است خارج گردید. اقتدارگرایان در آن دوران آمادگی اجرای همان قانون ناقص شوراها را نیز نداشتند و سرانجام، پس از دوم خرداد ۷۶، و در دولت اصلاحات، قانون ناقص مصوب در سراسر کشور به اجرا در آمد و گام بلندی در راستای اجرای اصول مربوط به شوراها در قانون اساسی و تحقق مطالبات تاریخی مردم برداشته شد.

امروز، مسئولیت احزاب و گروه‌های سیاسی دموکراسی خواه و همه افراد آگاه جامعه پیگیری اجرای هرچه کاملتر اصول شوراها در قانون اساسی است. این امر با مشارکت مردم در انتخابات امکان‌پذیر می‌گردد.

۵- آزادی و دموکراسی حاصل فرآیند یادگیری است و نیاز به زمان زیاد و پیگیری جدی دارد. ارزیابی عملکرد دو دوره شوراها نشان می‌دهد که به‌رغم کاستی‌ها و مسائل و مشکلات، آنها روند مثبت و آموزنده‌ای داشته‌اند. نام نویسی چند صد هزار نامزد در انتخابات شوراها و انتخاب نزدیک به دویست هزار نفر از میان آنان که وارد فرایند تصمیم‌گیری می‌شوند بستری برای آموزش کار جمعی و مشارکت مردم در اداره امور کشور است. ارزیابی عملکرد شوراهای دوره دوم کارنامه موفق‌تری را نسبت به شوراهای دوره اول نشان می‌دهد. علت اصلی دارا بودن صلاحیت بیشتر اعضای شوراهای دوم نیست، بلکه استفاده از تجارب شوراهای اول و افزایش مطالبات واقعی و روزمره مردم، اعضای شوراهای شهر را ناگزیر در جهت بهبود عملکرد شوراها هدایت می‌کند. در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه این روند بهبود و توسعه شوراهای چند دهه به‌طول انجامیده تا آن که مناسبات شوراها با دیگر دستگاه‌های اجرایی تنظیم و حدود وظایف و اختیارات آنها مشخص شده است. بنابراین، انتظار این که با گذشت دو دوره از آغاز کار شوراها این فرایند طی شده باشد کاملاً غیرواقع‌بینانه است و ضرورت دارد که با مشارکت در انتخابات به تسریع این فرآیند کمک کنیم.

۶- یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی امیدواری نسبت به پیروزی و پیشرفت و مبارزه با نومیدی است. جامعه "امیدوار" دارای انگیزه‌های لازم برای تلاش و مقاومت و عمل اجتماعی است. بدون شک این روند، بر اساس آموزه قرآنی "لیس للانسان الا ما سعی" دستاوردهای ارزشمندی را در بلند مدت برای افراد ملت و کل جامعه همراه خواهد داشت. مشارکت در انتخابات شوراها به تقویت این شاخص توسعه یافتگی کمک خواهد کرد.

۷- بررسی پیامدهای شرکت نکردن مردم در چند مورد انتخابات اخیر نشان می‌دهد که تحریم یا عدم مشارکت در انتخابات نه تنها در راستای منافع ملی نبوده است، بلکه زمینه‌ساز تقویت حاکمیت اقتدارگرایان شده است.

در ارزیابی انتخابات دومین دوره شوراها، نهضت آزادی ایران طی بیانیه‌ای، ضمن ادای احترام به نظر مردم، تصریح کرد که مردم با عدم شرکت در انتخابات خلاف مصالح خودشان عمل کردند. امروز، ارزیابی نتایج تحولات سیاسی تقریباً چهار سال گذشته نشان می‌دهد که مردم کلانشهرها، بویژه تهران، با خودداری از شرکت

در انتخابات شوراها، همه امکانات و تسهیلات شهری از جمله اعتبارات جاری، تسهیلات تبلیغاتی، فرهنگسراها و ... را به گروه ناشناخته‌ای - که با پشتیبانی نهادهای سازمان یافته، تنها در حدود ۲/۵ درصد آرای مردم را به دست آوردند - واگذار کردند. با استفاده از همین تجربه و امکانات، مجلس هفتم و دولت نهم اقتدارگرا بر سرنوشت ملت و کشور حاکم شده‌اند.

انتخابات دوره نهم ریاست جمهوری این واقعیت را به تصویر کشید که عدم شرکت حدوداً سی میلیون نفر از شهروندان در انتخابات، به هر علت، بعلاوه پراکندگی آرای اصلاح‌طلبان و معرفی چند نامزد موجب شد که دولت اقتدارگرایی نهم حاکمیت یابد.

یادآوری این نکته لازم است که شرکت در انتخابات و دادن رأی اعتراض از طریق "برگ سفید"، یا به نام اشخاص و حتی عدم مشارکت گسترده مردم به عنوان اعتراض به نبود آزادی یا ناسالم بودن و نا عادلانه بودن انتخابات و یا عملکرد حاکمان، در صورتی که بسیج اکثریت قاطع مردم امکان پذیر باشد، کاملاً مؤثر و دموکراتیک محسوب می‌شود. اما در شرایطی که بیش از نیمی از مردم، به هر دلیل و انگیزه، در انتخابات شرکت می‌کنند، عدم شرکت معترضان در انتخابات مؤثر نخواهد بود و حتی در شرایطی می‌تواند پیامدهای منفی داشته و در راستای خواست اقتدارگرایان باشد.

باتوجه به دلایل بالا و اینکه عدم شرکت در انتخابات سومین دوره شوراها نمی‌تواند پیامدی در راستای منافع ملی داشته باشد، به‌رغم همه محدودیتهایی که دولت نهم در فضای سیاسی ایران به‌وجود آورده است و با وجود آرایش انتخاباتی دولت نهم که هیئت‌های اجرایی و نظارتی به طور یکدست تعیین شده‌اند و بطور طبیعی، شائبه نقض سلامت انتخابات وجود دارد، اعضای نهضت آزادی ایران با این امید در انتخابات شوراها ثبت‌نام کرده‌اند تا بتوانند به وظایف دینی و ملی شان عمل کنند. اما ارائه فهرست نامزدها و نحوه رأی دادن در انتخابات شوراها، همانند گذشته مشروط خواهد بود و نهضت آزادی ایران باتوجه به شرایط برگزاری انتخابات، تایید صلاحیت نامزدها و نحوه ارائه لیست اصلاح طلبان تصمیم‌گیری خواهد کرد.

**نهضت آزادی ایران** لازم می‌داند که در اینجا به احزاب و گروه‌های اصلاح طلب توصیه کند که در راستای ارائه یک لیست واحد تلاش کنند. و به هیأت‌های اجرایی و نظارت بر انتخابات شوراها نیز توصیه می‌کند که از اعمال نظر جناحی در رسیدگی به صلاحیت‌ها جدا خودداری کنند و در چارچوب قانون، با تامین آزادی و سلامت انتخابات، فضای مناسب را برای حضور حداکثری مردم در انتخابات شوراها فراهم سازند. و العاقبه للمتقین.

**نهضت آزادی ایران**